

“És una bona notícia que algú parli de la universitat”

El sociòleg i professor de la Universitat Autònoma de Barcelona, Salvador Cardús, acostuma a moure's entre la crítica a l'estil políticament correcte i la comprensió de les dificultats a l'hora de fer avançar les coses. És un home de plantejaments radicals, però que entén i no menysté el possibilisme com a procediment d'actuació de les institucions. I en aquest paraigua s'emmarca la seva visió del document sobre les funcions i el govern de les universitats que tanta polseguera ha aixecat d'ençà de la seva aparició, el mes d'abril passat. Des d'un bon començament, es mostra vivament interessat a matisar totes les seves opinions: “El document s'ha de llegir, com tot, amb ulls crítics. Però m'agrada que s'hagi escrit un document tan agosarat, no m'esveren les propostes que fa i, en tot cas, per mi, el punt més discutible que planteja és el de l'elecció del rector. En canvi, em sembla especialment brillant l'anàlisi que fa de la situació actual de la institució universitària”.

La lectura que fa Cardús del document és positiva en les seves motivacions i en el plantejament dels enunciats. Assenyala que cal sentir-se entusiasta “pel fet que es parli públicament i obertament del problema universitari i que se'n discuteixi el model, a banda d'estar d'acord o no amb les propostes concretes que, a continuació, es formulin. És urgent que es faci una discussió de futur sense restriccions prèvies sobre models i gestió”. Tot seguit apunta allò que és l'origen del debat: “Avui per avui, pràcticament tenim un únic model universitari públic, i unes privades que, en tot cas, l'imiten en allò que té de pitjor. Totes les universitats són iguals, amb els mateixos vicis burocràtics i la mateixa pretensió d'arribar a tothom i de fer de tot. El document, implícitament, proposa la ruptura d'aquesta unicitat, i alguns s'espanten”. Per Cardús, el plantejament i la discussió no han d'abordar, doncs, un únic model, perquè “la societat no pot resistir aquesta gran quantitat d'u-

niversitats que persegueixen totes els mateixos objectius, siguin públiques o privades”.

Tot i que la seva principal crítica concerneix la proposta d'elecció dels rectors, és de l'opinió que qüestionar el tipus de democràcia gairebé assembleària que avui regeix la universitat i el sistema de selecció del professorat és, precisament, un dels grans encerts del document. “Hi coincideixo –afirma– en la necessitat de revisar els mecanismes de control i d'excel·lència, encara que no veig clares les alternatives que sembla proposar el document, perquè, si bé es veritat que el democratisme d'avui no és prou garantia de bon funcionament del servei públic, deixar aquesta elecció només

en mans d'una societat civil feble, poc independent i sense tradició en el camp universitari, pot canviar les servituds corporatives per servituds a interessos econòmics poc transparents”.

El principal problema que troba Cardús és que, tot i acceptant les crítiques a l'endogàmia universitària i a les dificultats de funcionament que l'actual estructura de comandament porta afegida, no es pot pretendre promoure un canvi de la universitat “només des de fora de la universitat”. I aquí està, en definiti-

va, el nus de la qüestió, que és com voler la quadratura del cercle: “Es difícil de saber com canviar el sistema universitari a partir de la implicació dels seus propis protagonistes”. Més encara quan els vicis endogàmics i de burocratització, que si més no des de fora de la institució tothom reconeix i apunta com un dels dèficits principals, són molt difícils de criticar –són tabú– des de dins la universitat.

Si només es reflexiona sobre el futur de la universitat i els seus problemes partint d'un únic model, qualsevol anàlisi resulta insuficient. Per Cardús, a l'hora de plantejar la discussió, cal tenir en compte que “necessitem models universitaris diferents que puguin satisfer les demandes, també diferents, del mercat i de la població” No n'hi ha prou, doncs,

“Totes les universitats són iguals, amb els mateixos vicis burocràtics i la mateixa pretensió d'arribar a tothom. El document proposa la ruptura d'aquesta unicitat.”

que les sortides de l'actual situació portin a una única alternativa "que acostuma a ser una còpia del model nord-americà, un cant als models privats d'universitat, que descuiden l'aspecte de servei públic que també té la institució".

Per Cardús, allò que no seria acceptable és que, de la proposta de la Fundació Cercle d'Economia, se'n deduís l'existència d'una universitat pública, però controlada per interessos privats. "No estic contra —assegura— l'existència d'un Harvard català, ben al contrari, però això no s'ha de pagar amb recursos públics. Si el consell social vol manar i mana, la cosa més lògica és que, al final, també pagui".

El gran perill, doncs, segons Cardús, és que la preocupació que ara mostren els líders d'opi-

nió i les institucions que representen el món empresarial i econòmic català per la situació de la universitat no acabi reduint el problema a la necessitat de buscar el millor sistema per "oferir mà d'obra especialitzada a la indústria". Tot i que la universitat també ha de servir per a això, resultaria empobridor, segons ell, que els recursos públics, només servissin per "formar bons treballadors per a les empreses". En aquest cas, caldria demanar-se quin futur tindria la investigació de base, o els estudis humanístics, i en general, què en quedaria de l'aportació de la universitat al progrés general del coneixement i de la seva funció crítica.

Text d'Antoni Sella, a partir d'una entrevista a Salvador Cardús

MIQUEL ROCA I JUNYENT

El document és un bon mostrari de possibles actuacions a realitzar

L'aportació realitzada pel Cercle d'Economia i la Fundació Bosch i Gimpera, és un esforç valuós i meritori que ajuda positivament a emmarcar un debat sobre el futur de la universitat pública a Catalunya. És un bon inventari de problemes i situacions i un bon mostrari de possibles actuacions a realitzar.

Penso, no obstant això, que es poden compartir més alguns elements del diagnòstic que el contingut de certes propostes. Com sempre, és en aquesta darrera funció de tot document, és a dir, en el camp de la proposta concreta, on poden presentar-se més interrogants. I aquest cas no és una excepció al principi: certes propostes, penso, que no operarien de manera eficaç en els problemes que té plantejat avui el sistema públic universitari a Catalunya.

És difícil sostreure's d'un debat més ampli i profund si volem ser eficaços en el camp de la redefinició de les funcions i el govern de les universitats públiques. El problema no és

exclusivament el govern; el problema és més profund i afecta una certa definició del que ha de ser la universitat en la societat del segle XXI, com s'ha d'entendre la funció docent, com s'ha de veure el sistema educatiu. En una paraula, cal examinar quina validesa tenen en aquesta perspectiva de futur les bases que van servir per articular el règim universitari a nivell d'estat.

"El problema no és el govern; el problema és més profund i afecta una certa definició del que ha de ser la universitat en la societat del segle XXI."

Per tant, qualsevol proposta que no s'insereixi en aquesta consideració més global, pot generar disfuncions que afectin el bon funcionament de la universitat, mitjançant l'aparició de problemes nous i diferents d'aquells que es pretenen resoldre en aquest moment.

En tot cas, repeteixo, estem davant d'un bon document que ha tingut el coratge de formular propostes i que caldrà tenir molt present en qualsevol debat —inevitable— que s'hagi de fer sobre el futur de les universitats públiques.

Advocat